

Часопис / *Journal*

◇ Е К О Н О М И К А П О Љ О П Р И В Р Е Д Е ◇
◇ *E c o n o m i c s o f A g r i c u l t u r e* ◇

Основан 1954. године / *Established 1954*

Издавачи / *Publishers*

Научно друштво аграрних економиста Балкана, Београд
The Balkan Scientific Association of Agrarian Economists
Институт за економику пољопривреде, Београд (Србија)
Institute of Agricultural Economics, Belgrade
Академија економских наука, Букурешт (Румунија)
Academy of Economic Studies, Bucharest (Romania)

Главни и одговорни уредник / *Editor in Chief*

Проф. др Милан Р. МИЛАНОВИЋ

Уређивачки одбор / *Editorial Board*

др Зорица ВАСИЉЕВИЋ	Prof. Đojo ARSENOVIĆ, Ph.D., Faculty of Agriculture, East Sarajevo, BiH
др Бранислав ВЛАХОВИЋ	Prof. Ioan DAVIDOVICI, Ph.D., Institute for Agriculture Economy, Bucharest, Romania
др Владимир ГРБИЋ	Tomaš DOUCHA, Ph. D., Research Institute of Agricultural Economics, Prague, Czech Republic
др Милан Р. МИЛАНОВИЋ	Prof. Margaret LOSEBY, Ph. D., Facolta di Agraria-Dipartimento DECOS, Viterbo, Italy
др Радован ПЕЈАНОВИЋ	Prof. Mile PESHEVSKI, Ph. D., Faculty for Agricultural Science and Food, Skopje, Macedonia
др Весна ПОПОВИЋ	Др Алевтина ЛИТВИНОВА АЛЕКСАНДРОВНА, Волгоградская государственная сельскохозяйственная академия, Российская Федерация
др Симо СТЕВАНОВИЋ	Prof. Sandor SOMOGY, Ph.D., Faculty for Agricultural Science, Keszthely, Hungary
др Жаклина СТОЈАНОВИЋ	Prof. Jernej TURK, Ph.D., University of Maribor, Faculty of Agriculture, Slovenia
др Данило ТОМИЋ	
др Драго ЦВИЈАНОВИЋ	
др Миладин ШЕВАРЛИЋ	

Лектор / *Lecturer*

Ана ПЕТРОВИЋ

Адреса уредништва / *Editorial office*

БЕОГРАД, Волгина 15; тел/факс (+381) 11/ 2972-848; E-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs
elgrade, Volgina 15; tel/faks (+381) 11/ 2972-858; E-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs

UDC 338.43:63

YU ISSN 0352-3462

ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ **ECONOMICS OF AGRICULTURE**

57.

“Сагласно одлуци из члана 27. став 1. тачка 4), а по прибављеном мишљењу из члана 25. став 1. тачка 5)

Закон о научноистраживачкој делатности
(„Службени гласник РС”, бр. 110/05, 50/06-испр. и 18/10),
утврђена је категоризација домаћих научних часописа
за 2010. годину.

[Листа часописа за друштвене науке](#)

5. Економика пољопривреде М24”

(Часопис међународног значаја)

<http://www.nauka.gov.rs> (28. Jun 2010)

Београд, април-јуни, 2010. године
Belgrade, April-June, 2010.

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ / EDITORIAL COUNCIL

мр Душан АНТОНИЋ	Агробанка, Београд
др Зоран БИНГУЛАЦ	Факултет за пословне студије, Вршац
др Богдан БУЛАТОВИЋ	Биотехнички институт, Подгорица
др Биљана ВЕЉКОВИЋ	Агрономски факултет, Чачак
др Снежана ЂЕКИЋ	Економски факултет, Ниш
др Милутин ЂОРОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ђорђи ЂОРЂЕСКИ	Факултет за пољопривреду и исхрану Скопље
др Драгић ЖИВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ковиљко ЛОВРЕ	Економски факултет, Суботица
др Мирослав МАЛЕШЕВИЋ	Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад
Viktor MANOLE, Ph.D.	Academy of Economic Studies, Bucharest Romania
<u>др Петар МАРКОВИЋ</u>	Редовни професор у пензији, Београд
др Небојша НОВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Нови Сад
др Зоран ЊЕГОВАН	Економски институт, Београд
др Христивоје ПЕЈЧИЋ	Пољопривредни факултет, К. Митровица
др Перо ПЕТРОВИЋ	Институт за међународну политику и привреду, Београд
др Горан ПОПОВИЋ	Економски факултет, Бања Лука
др Михајло РАДИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Вељко РАДОЈЕВИЋ	Међународна менаџерска академија, Нови Сад
др Јеремија СИМИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Јонел СУБИЋ	Институт за економику пољопривреде, Београд
мр Олга ЧУРОВИЋ	Индустријско биље, Нови Сад

Белешке / Notes

Тираж:

250 примерака

Штампарија:

DIS PUBLIC, Д.О.О., Београд, Браће Јерковић 111/25,

тел./факс: 011/39-79-789

**ЕКОНОМИКА
ПОЉОПРИВРЕДЕ**

САДРЖАЈ

G. Popović THEORY AND PRACTICE OF REGIONAL ECONOMIC INTEGRATIONS.....	155
С. Вујовић, С. Стевановић, Драгана Петровић НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА- ИСКУСТВА НЕКИХ ЗЕМАЉА-	175
М. Бајчетић ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ УПРАВЉАЊА ВОДАМА	193
Клара Јаковчевић ВРЕДНОВАЊЕ ДОПРИНОСА ПОЉОПРИВРЕДНЕ МЕХАНИЗАЦИЈЕ ПОВЕЋАЊУ КАПИТАЛА ПРЕДУЗЕЋА	213
Даница Бошњак, Весна Родић КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТРОШКОВА ПРОИЗВОДЊЕ ОСНОВНИХ РАТАРСКИХ УСЕВА У ВОЈВОДИНИ	233
Б. Катић, Мирјана Савић, Весна Поповић ОРГАНСКА СТОЧАРСКА ПРОИЗВОДЊА – НЕИСКОРИШЋЕНА ШАНСА СРБИЈЕ	245
Д. Јанковић, Ж. Петровић, Јована Чикић КАРАКТЕРИСТИКЕ САВЕТОДАВНОГ ПРОЦЕСА У РАДУ СА ОДАБРАНИМ ГАЗДИНСТВОМА У ВОЈВОДИНИ	257
Радојка Малетић, Блаженка Поповић ПРОИЗВОДЊА ОСНОВНИХ РАТАРСКИХ КУЛТУРА У АП ВОЈВОДИНИ - ТЕНДЕНЦИЈЕ И РАНГИРАЊЕ ОПШТИНА	275
П. Гогић ИНВЕСТИЦИЈЕ КАО ФАКТОР РАЗВОЈА ВИНОГРАДАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	293
Ивана Бешлић, Драгана Бешлић МЕРЕЊЕ ПЕРФОРМАНСИ У ПРОИЗВОДНОМ ПРЕДУЗЕЋУ КАО ИЗВОР КОНКУРЕНТСКЕ ПРЕДНОСТИ	313
С. Тодоровић, Зорица Васиљевић, Н. Поповић ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ ПРИМЕНЕ МАШИНА И ОРУЂА ЗА УРЕЂЕЊЕ ЗЕМЉИШТА У ПРОИЗВОДЊИ СУНЦОКРЕТА	327
Марија Вукашиновић, Ј. Вукашиновић, С. Обрадовић КОНТРОЛИНГ КВАЛИТЕТА У ФУНКЦИЈИ ОПСТАНКА И РАЗВОЈА ПРЕДУЗЕЋА	337
Извештај са међународног научног скупа: 113. семинар ЕААЕ.....	347
In memoriam – Проф. др Милан Фурунцић	351

**ECONOMICS
OF AGRICULTURE**

CONTENT

G. Popović THEORY AND PRACTICE OF REGIONAL ECONOMIC INTEGRATIONS.....	155
S. Vujović, S. Stevanović, Dragana Petrović NEGATIVE CONSEQUENCES OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS - Experiences from different countries-	175
M. Bajčetić ECONOMIC ASPECTS OF WATER MANAGEMENT	193
Klara Jakovčević EVALUATION OF THE CONTRIBUTION OF AGRICULTURAL MACHANIZATION TO INCREMENT OF ENTERPRISE'S CAPITAL	213
Danica Bošnjak, Vesna Rodić COMPARATIVE ANALYSIS OF TNE BASIC FIELD CROPS PRODUCTION COSTS IN VOJVODINA	233
B. Katić, Mirjana Savić, Vesna Popović ORGANIC LIVESTOCK PRODUCTION – SERBIAN UNUSED CHANCE	245
D. Janković, Ž. Petrović, Jovana Čikić CHARACTERISTICS OF THE ADVISORY PROCESS IN THE WORK WITH SELECTED FARMS IN VOJVODINA	257
Radojka Maletić, Blaženka Popović PRODUCTION OF BASIC AGRICULTURAL CROPS IN AP VOJVODINA - TRENDS AND MUNICIPALITIES RANKING	275
P. Gogić INVESTMENTS, THE FACTOR OF FRUIT AND VITICULTURE PRODUCTION DEVELOPMENT IN SERBIA	293
Ivana Bešlić, Dragana Bešlić PERFORMANCE MEASUREMENT IN PRODUCTION COMPANY AS A SOURCE OF COMPETITIVE ADVANTAGE	313
S. Todorović, Zorica Vasiljević, N. Popović ECONOMIC EFFECTS OF THE APPLIANCE OF NEW TYPES OF MACHINES AND TOOLS FOR THE ARRANGEMENT OF SOIL'S IN SUNFLOWER PRODUCTION	327
Marija Vukašinović, J. Vukašinović, S. Obradović QUALITY CONTROLLING IN THE FUNCTION OF SURVIVAL AND DEVELOPMENT OF A COMPANY.....	337
Report on the International Meeting: 113th seminar EAAE	347
In memoriam – Prof. dr Milan Furundžić	351

THEORY AND PRACTICE OF REGIONAL ECONOMIC INTEGRATIONS

Dr Goran Popovic ¹, Professor at the Faculty of Economics,

¹ University of Banja Luka, Republika Srpska, BiH

Summary: Regional economic integrations are the fundament on which modern economic relations are based. They stem out of numerous interests of those countries whose desire is to transfer some part of their authority into a new national-legal framework. One of the decisive reasons for these changes is the economic interest. It is realized because by integrating singular economic markets, better economic effects are achieved for all members of the integration. These effects are achieved for better exploitation of natural resources, workforce, etc. Knowledge, technological development and other positive externalities are used within these integrations. For this reason the integrations are more and more present in modern socio-economic activities. They are based on relevant theoretical works which have in the past half a century provided the scientific confirmation of the existence of great economic benefits gained through these integrations. Theorywise, each integration brings changes to the consumers and manufacturers of a country that enters it, while other changes take place as well. The most notable authors of the theories of customs union, economic and other integrations are Viner, Meade, Balassa, Lipsey and others. The EU is a typical example of a great and successful integration. It is still being enlarged. The new member states achieve faster growth through the advantages provided by the large market. The European Union has a rich history of its development while the ideas of European integrations are century-or even millenium-old ideas.

Key words: Integrations, regional, customs union, advantages, theory, large market, the EU.

ТЕОРИЈА И ПРАКСА РЕГИОНАЛНИХ ЕКОНОМСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Др Горан Поповић ¹

¹ Економски факултет, Универзитет у Бања Луци

Резиме. Регионалне економске интеграције представљају темељ функционисања савремених економских односа у свијету. Оне су произашле из бројних интререса земаља које желе пренијети дио свога суверенитета у неки нови државно-правни оквир. Један од пресудних интереса за ове промјене је економски интерес. Он се остварује због тога што се удруживањем појединачних економских тржишта постижу повољнији економски ефекти за све чланице интеграције. Ефекти се постижу и због ефикаснијег коришћења природних богатстава, радне снаге итд. У оквиру интеграција, користе се знање, техничко-технолошки развој и друге позитивне екстерналије. Зато су интеграције све присутније у савременим друштвено-економским токовима. Оне су засноване на релевантној теоријској грађи, која у последњих пола вијека, научно потврђује постојање великих економских користи од интеграција. Теоријски, свака интеграција доноси промјене за потрошаче и произвођаче земље која у њу улази, али долази и до других промјена. Најзначајнији аутори теорија царинске или трговинске уније, економских и других интеграција су Винер, Меаде,

Баласса, Липсеу и други. ЕУ је репрезентативан примјер велике, и успјешне интеграције. Она се и даље проширује. Нове чланице Заједнице остварују бржи темпо раста, захваљујући и предностима које им пружа велико тржиште.

Кључне ријечи: Интеграције, регионални, царинска унија, предности, теорија, велико тржиште, ЕУ.

НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА -искуства неких земаља-

Доц. др Славољуб Вујовић¹, научни сарадник,
Др Симо Стевановић², ванред. проф.,
Мр Драгана Петровић³, асистент, докторант,

¹ Економски институт, Београд

² Пољопривредни факултет, Београд

³ Мегатренд Универзитет, Београд

Резиме: Сходно теоријама о директним страним улагањима и примерима у пракси, користећи упуства нормативне и историјске методе, у раду се анализира негативни утицај страних директних инвестиција на привреду земаља, посебно апострофирајући пољопривреду.

Подршка Страним директним инвестицијама (СДИ) од стране власти, као једином спасоносном решењу за посусталу привреду, у земљама попут Србије, Хрватске, Албаније, Македоније и сл., има много. Међутим, реално стање привреда (Пољска, Мађарска, Мексико, Египат, Хрватска, Србија, Костарика, Бразил, Боливија, Чиле, Тајланд и др.) где су СДИ дочекиване као једино спасоносно решење, препоручено од стране ММФ и WB, под именом «структурно прилагођавање», «макроекономска стабилност и конкурентност», «либерализација трговине», за привреду и владе тих земаља, откривају право лице СДИ-а.

Немилосрдну потрагу за најнижим надницама, најблажим прописима (врло често на граници криминала) и најјевтинијим ресурсима у циљу остваривања екстра профита, често називају «трком до дна», где се «запослени и владе такмиче за посао са осталим радницима и другим земљама, а конкуренција се заснива на следећем: Ко ће радити за мање новца? Ко ће пристати на пола радног времена? Ко ће се одрећи здравственог осигурања и прописа о заштити на раду? Ко ће дозволити да му се отровни отпад баца у двориште?»

Кључне речи: СДИ, негативни ефекти СДИ, привреда.

NEGATIVE CONSEQUENCES OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS - Experiences from different countries-

Slavoljub Vujović¹, Ph.D., Assistant Professor,
Simo Stevanović², Ph.D., Associated professor,
Dragana Petrović³, Ms.C., Assistant,

¹ Institute of Economy, Belgrade

² Faculty of Agriculture, Belgrade

³ Megatrend University, Belgrade

Summary. According to theories on direct foreign investments and examples in practise, and using directions from normative and historic method, in this paper are analysed negative consequences of foreign direct investments on economies of different countries, with emphasis on agriculture.

There are many support to foreign direct investments (FDI) from the government, as the only salutary solution for slacken economy, in countries like Serbia, Croatia, Macedonia, Albania, etc. Real positions of economies (in Poland, Hungary, Mexico, Egypt, Croatia, Serbia, Costa Rica, Brazil, Bolivia, Chile, etc), where FDI were welcomed as the only salutary solution, recommended from IMF and WB, by title “structural adjustment”, “macroeconomic stability and competitiveness” for economy and government of these countries, reveal the true face of FDI.

According to Goldsmith E., Mender J., 1996, ruthless search for lowest wage, softest provisions (often on the edge of the law) and the cheapest resources in the aim of achieving extra profit, are often called “race to the bottom”, where “employees and government race for job with other workers and other countries, and competition is based on following: Who will work for less money? Who will accept half time job? Who will abandon social insurance and provisions regarding protection on working place? Who will allow that toxic waste is thrown in his back yard?”

Key words: FDI, FDI effects, economy.

ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ УПРАВЉАЊА ВОДАМА

Др Марко Бајчетић¹, e-mail: mbajcetic@vodevojvodine.com

¹ ЈВП „Воде Војводине“ Нови Сад

Резиме: Вода је најзначајнији природни ресурс неопходан за живот становништва и привређивање. Кроз историју однос према води се мењао при чему је вода од природног добра постала и економско добро. У зависности од врста вода у располагању и коришћењу она има економске карактеристике чистог јавног, јавног и приватног добра. Циљ управљања водама је постизање ефикасности у пружању водне услуге којом се мења расположиви квалитет и количина воде у простору и времену. Тада се задовољавају захтеви становништва и привреде односно корисника. Коришћење вода, јавно и приватно, обезбеђује се стварањем услова кроз остваривање прихода и извора средстава за водну делатност путем пореза и накнада, а од стране корисника (обвезника).

Водна делатност као инфраструктурна делатност мора се прилагодити (реструктурирати) транзиционим процесима. Посебан задатак делатности је у имплементацији директива о водама ЕУ односно интеграцији водне делатности државе на европским речним сливовима.

Кључне речи: управљање водама, транзиција, интеграција, чиста јавна добра, јавна добра, приватна добра, цена, накнаде, порез.

ECONOMIC ASPECTS OF WATER MANAGEMENT

Marko Bajcetic¹, Ph.D.,

¹ PWMC “Vode Vojvodine”, Novi Sad

Summary. Water is the most significant natural resource. There is no life without water. Throughout the history, relation to water has been changed, during which water, first seen only as a natural resource, has also become an economic good. Depending on the type of water in consumption, it can be comprehended as an absolute public asset, a public asset or a private property. Water management's goal is to attain the efficiency in water services, through which the quality and the quantity of water is being changed, in order to satisfy the consumers (population, agriculture and industry). The creation of necessary conditions, such as income achievement through taxes and atonement, provide both public and private water consumption.

In the view of the fact that water management is an infrastructural activity, it ought to be tailored in the accordance with transitional processes. The important task of water management is the integration of EU WFD, especially in handling river basins.

Key words: water management, transition, integration, absolute public assets, public assets, private property, price, atonement, tax

ВРЕДНОВАЊЕ ДОПРИНОСА ПОЉОПРИВРЕДНЕ МЕХАНИЗАЦИЈЕ ПОВЕЋАЊУ КАПИТАЛА ПРЕДУЗЕЋА

Др Клара Јаковчевић¹, редовни професор, e-mail: jakovklara@ef.uns.ac.rs

¹ Економски факултет, Суботица

Резиме: Рад презентује вредновање пројеката применом савремених метода при набавци механизације у пољопривредним предузећима. Нове методе уносе у анализу економску добит, користећи осим прихода и економске трошкове, експлицитне и имплицитне. Увођење имплицитних трошкова у анализу одваја мерила нових метода од традиционалних мерила вредновања економског успеха предузећа или пројекта.

Циљ рада је примена савремене методе вредновања економског успеха при одлучивању о улагању капитала у пољопривредном предузећу.

Кључне речи: додата економска вредност, трошкови капитала у ширем смислу, модификована нето добит.

EVALUATION OF THE CONTRIBUTION OF AGRICULTURAL MACHANIZATION TO INCREMENT OF ENTERPRISE'S CAPITAL

Klara Jakovčević¹, Ph. D., Full Professor,

¹ Faculty of Economics, Subotica, Serbia

Summary. The paper presents the evaluation of projects using modern methods in the procurement of machinery in agricultural enterprises. New methods include economic profit in the analysis by using income as well as economic costs which can be explicitly or implicitly. The introductions of implicit costs distinguish standards of new methods from traditional criteria of evaluation of economic success of company or project.

In determining the capital investment in agricultural enterprises, the modern methods of evaluation of economic success will be used. That is the purpose of this paper.

Key words: Economic Value Added, costs of capital in the wider sense, modified net profit.

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТРОШКОВА ПРОИЗВОДЊЕ ОСНОВНИХ РАТАРСКИХ УСЕВА У ВОЈВОДИНИ

Др Даница Бошњак¹, редовни професор, e-mail: danicab@polj.uns.ac.rs
Др Весна Родић¹, ванредни професор,

¹ Пољопривредни факултет Нови Сад

Резиме: Са развојем тржишта трошкови производње постају све значајнији фактор конкурентности. За успешно управљање производњом менаџери морају у сваком тренутку знати висину трошкова, њихову структуру и динамику. Производњу основних ратарских усева у 2009. години карактерисао је висок ниво улагања по јединици површине, условљен не повећањем интензивности производње, односно употребљених количина инпута, већ њиховим високим ценама. За организовање производње у пољопривредним предузећима било је потребно од 609 €/ha у производњи пшенице, до 1.148 €/ha у производњи шећерне репе. Код породичних газдинстава која плаћају само услуге комбајнирања, варијабилни трошкови производње кретали су се од 329 €/ha у производњи соје до 810 €/ha у производњи шећерне репе. Раст цена репроматеријала и горива неповољно се одражава на ниво интензивности производње. Произвођачи у условима скупе производње, у тежњи да обезбеде зараду, све више редукују агротехнику и производе на терет природних ресурса (пре свега земљишта), што је друштвено неприхватљиво.

Кључне речи: Трошкови, основни ратарски усеви, пољопривредна предузећа, породична газдинства

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE BASIC FIELD CROPS PRODUCTION COSTS IN VOJVODINA

Danica Bošnjak¹, Ph.D.,
Vesna Rodić¹, Ph.D.,

¹ University of Novi Sad, Faculty of Agriculture, Serbia

Summary. The costs of production have become more and more important as a factor of competitiveness in a developing market. In order to successfully manage the production, managers need to know, at all times, the costs of production, their structure and tendencies. The production of the basic field crops in 2009 was characterised by high production costs per hectare, which were not caused by the increase of the production intensity (the quantity of inputs used) but by their high prices. The total costs of production in agricultural enterprises ranged from € 609 per hectare (in wheat production), up to € 1,148 per hectare (in sugar beet production) while in family households, those which pay only harvesting service, variable costs of production ranged from € 329 (in soybean production), up to € 810 (in sugar beet production). The price increase of raw material and fuel adversely affects the level of production intensity. Producers, striving to gain profit in conditions of expensive production, tend to reduce technology and produce at the expense of environment (primarily soil), which is socially unacceptable.

Key words: costs of production, basic field crops, agricultural enterprises, family household

ОРГАНСКА СТОЧАРСКА ПРОИЗВОДЊА – НЕИСКОРИШЋЕНА ШАНСА СРБИЈЕ

Mr Бранко Катић¹, истраживач сарадник, e-mail: branko_k@mail.iep.bg.ac.rs,
Проф. др Мирјана Савић¹, виши научни сарадник, e-mail: mirjana_s@mail.iep.bg.ac.rs,
Др Весна Поповић¹, виши научни сарадник, e-mail: vesna_p@mail.iep.bg.ac.rs,

¹ Институт за економику пољопривреде, Београд

Резиме: Афирмација органске производње представља повратак човека природи и већем уважавању њених законитости. Тражња за производима органске производње је у порасту.

Србија има изванредне услове за значајно већу, како биљну, тако и сточарску органску производњу. Такође, има и савремено законодавство које уређује овај вид производње. Уз то, подржава заснивање овог вида производње стимулативним средствима из државног буџета. Ипак, овај вид производње, тек је у самом зачетку.

У раду се указује на: кретања органске сточарске производње у свету и Европи (ЕУ), стање ове производње, институционалне и природне услове за то у Србији, као и на основне препоруке за њено унапређење.

Кључне речи: органска сточарска производња, законодавство ЕУ и РС.

ORGANIC LIVESTOCK PRODUCTION – SERBIAN UNUSED CHANCE

Branko Katić¹, M.A.,
Mirjana Savić¹, Ph.D.,
Vesna Popović Popović¹, Ph.D.,

¹ Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Summary. The affirmation of organic production represents a man's return to nature and more significant appreciation of its legality. The demand for the products of organic production is increasing.

Serbia has extraordinary terms for significantly higher organic production, as plant, as well as livestock. It also has modern legislation which regulates this kind of production. Besides, it supports foundation of this form of production, by stimulating assets from the government budget. However, this form of production is only in the beginning.

In the paper was pointed out to: courses of organic livestock production in the world and in Europe (EU), condition of this production, institutional and natural terms in Serbia for the same production, as well as on basic references for its improvement.

Key words: organic livestock production, legislation of EU and RS.

КАРАКТЕРИСТИКЕ САВЕТОДАВНОГ ПРОЦЕСА У РАДУ СА ОДАБРАНИМ ГАЗДИНСТВИМА У ВОЈВОДИНИ

Mr Дејан Јанковић¹, асистент, e-mail: jankovic@polj.uns.ac.rs

Др Живојин Петровић¹, доцент;

Mr Јована Чикић¹, истраживач приправник,

¹ Департаман за економику пољопривреде и социологију села, Пољопривредни факултет, Нови Сад

Резиме: У раду аутори анализирају неке од карактеристика саветодавног процеса у раду са одабраним газдинствима у Војводини. Указивањем на саветодавство као процес, аутори желе да нагласе потребу за разумевањем сложених друштвених односа који овај процес окружују, условљавају и у току којег се генеришу. Анализа саветодавног процеса заснива се на новијим теоријским схватањима саветодавне науке. Подаци који се анализирају представљају систематска запажања саветодаваца Пољопривредне саветодавне службе АПВ која представљају живу рефлексију њиховог рада и свакодневних односа са пољопривредним произвођачима / одабраним газдинствима у Војводини.

Кључне речи: саветодавни процес, одабрана пољопривредна газдинства, Војводина

CHARACTERISTICS OF THE ADVISORY PROCESS IN THE WORK WITH SELECTED FARMS IN VOJVODINA

Dejan Janković¹, M.Sc.,

Dejan Janković¹, Ph.D.,

Jovana Čikić¹, M.Sc.,

¹ Faculty of Agriculture, Novi Sad, Serbia

Summary In the paper authors analyse some of the characteristics of the advisory process on the selected farms in Vojvodina. By emphasising the extension as a process, authors wish to underline the necessity of proper understanding of complex social relations that surround and cause such processes and, within which, these relations are generated, as well. Authors' analysis stands within the theoretical-hypothetical frame of the recent contributions of the extension science. Analysed data stem from the systematic notes of agricultural advisors of the Agricultural Extension Service of Vojvodina that, in a pretty clear way, represent a live reflexion of their work and everyday relations with farmers/selected farms in Vojvodina.

Key words: advisory process, selected farms, Vojvodina

ПРОИЗВОДЊА ОСНОВНИХ РАТАРСКИХ КУЛТУРА У АП ВОЈВОДИНИ - ТЕНДЕНЦИЈЕ И РАНГИРАЊЕ ОПШТИНА

Др Радојка Малетић¹, редовни професор, e-mail: maletic@agrif.bg.ac.rs
Др Блаженка Поповић¹, доцент,

¹ Пољопривредни факултет, Београд

Резиме: У раду се посматра ниво развијености ратарске производње у општинама АП Војводине, у периоду од 1989. до 2008. године, преко индикатора заступљености пожњевених површина, укупне производње и приноса по хектару основних ратарских култура: пшенице, кукуруза, шећерне репе, сунцокрета, детелине и луцерке. Посматра се тенденција промене посматраних обележја основних ратарских култура.

Редослед општина АП Војводине није јединствен на основу заступљености посматраних ратарских култура. Стога Spearman-ов коефицијент корелације указује на средњи, али статистички веома значајан степен слагања формираних ранг листа на основу појединачних ратарских култура. Статистичка значајност није испољена једино између заступљености површина под шећерном репом, детелине и луцерке, као и сунцокрета и детелине. На основу теста независности рангова, на територији општина АП Војводине, забележено је да су испитиване производње ратарских култура међусобно независне.

За одређивање синтетичког ранга који би показао која општина има најбољу развијеност свих посматраних ратарских култура у раду је коришћена I-дистанца.

Кључне речи: тенденција кретања, рангирање, општина, ратарска култура, I- дистанца.

PRODUCTION OF BASIC AGRICULTURAL CROPS IN AP VOJVODINA - TRENDS AND MUNICIPALITIES RANKING

Radojka Maletic¹, Ph.D.,
Blaženka Popović¹, Ph.D.,

¹ Faculty of Agricultural, Belgrade, Serbia

Summary. In this paper, the development level of field crop production in municipalities of AP Vojvodina was observed, in the period from 1989 to 2008, through indicators of presence of harvested areas, total production and production per ha of main field crop cultures: wheat, corn, sugar beat, sun flower, clover and alfalfa. The tendency of change of observed traits of main field crop cultures was monitored.

Ranking of the municipalities of AP Vojvodina is not uniform based on presence of observed field crop cultures. Therefore, Spearman correlation coefficient indicates medium, but statistically very significant

level of compliance of formed rankings based on individual field crop cultures. Statistical significance was not demonstrated only in the case of presence of surfaces under sugar beat, clover and alfalfa, as well as sunflower and clover. Based on the test of the independence of the rankings, on the territory of the municipalities of AP Vojvodina, it was recorded that investigated field crop productions were mutually independent.

Considering that the level of development of the municipalities of AP Vojvodina was analyzed through several indicators of field crop production for determination of the synthetic ranking which would show which of the municipalities is most developed in regard to observed field crop productions, Idistance was used in the paper.

Key words: tendency of trends, rankings, municipality, field crop culture, Idistance.

ИНВЕСТИЦИЈЕ КАО ФАКТОР РАЗВОЈА ВИНОГРАДАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Др Петар Гогоћ¹, редовни професор, e-mail: gogic@agrif.bg.ac.rs

¹ Пољопривредни факултет, Београд-Земун

Резиме. У раду је прво анализирана заступљеност и кретање обима производње грожђа у Републици Србији у периоду 1998-2007. година. Затим су коришћењем конкретних технолошких, организационих и економских услова за подизање винограда у једном виноградарском рејону Републике Србије формиран модели инвестиционих улагања с обзиром на различиту динамику подизања винограда. Коришћењем динамичких метода за оцјену инвестиција – интерне каматне стопе, нето садашње вриједности и рока повраћаја, као и оцјеном различитих варијанти извора и услова финансирања, дошло се до закључка да је економски цјелисходније и финансијски прихватљивије подизање засада истовремено на цјелокупно расположивој површини него постепено у више фаза.

Примјеном одговарајућих математичко-статистичких метода пројектовано је могуће кретање обима производње грожђа у наредном петогодишњем периоду, при чему је закључено да ће се производња грожђа у просјеку незнатно повећати у односу на досадашњи ниво.

На крају су полазећи од расположивих природних и друштвено-економских услова, очекиваног кретања производње, потребних инвестиционих улагања за подизање засада винове лозе и економско-финансијске оцјене тих улагања, сагледане могућности инвестирања у развој виноградарске производње у Републици Србији.

Кључне ријечи: виноградарска производња, инвестиције, динамичке методе за оцјену инвестиција

INVESTMENTS, THE FACTOR OF FRUIT AND VITICULTURE PRODUCTION DEVELOPMENT IN SERBIA

Petar Gogić¹, Ph.D.,

¹ Faculty of Agriculture, Belgrade, Serbia

Summary. In the paper first was analyzed participation and trend of grapes production volume in Republic of Serbia within period 1998-2007. After that, using concrete technological, organizational and economic conditions for vineyards planting in one vineyard region of Republic of Serbia, have been formed investments models (taking into account different dynamics of vineyards planting). In the paper were used dynamical methods for investments evaluation (internal rate of return, net present value and payback period) as well as various variants of financial resources and financing conditions. The results indicated that it is more economically efficient and financially feasible to plant vineyard on the entire disposable area at the same time, than gradually in several phases.

Applying appropriate mathematical and statistical methods, there was projected possible trend of grape production volume in following five years period. It was concluded that grape production would (in average) slightly grow comparing to former level.

On the end there were deliberated possibilities for investments in development of vineyard production in republic of Serbia (starting from disposable natural, social and economical conditions, expected production trend, and needed investments for vineyard planting, as well as economical and financial evaluation of these investments).

Keywords: vineyard production, investments, dynamical methods for investment evaluation

МЕРЕЊЕ ПЕРФОРМАНСИ У ПРОИЗВОДНОМ ПРЕДУЗЕЊУ КАО ИЗВОР КОНКУРЕНТСКЕ ПРЕДНОСТИ

Ивана Бешлић¹, асистент,
Драгана Бешлић¹, асистент,

¹ Докторанти Економског факултета у Суботици и асистенти Високе пословне школе струковних студија, Нови Сад

Резиме: У савременим условима пословања ефикасно и ефективно управљање производним предузећем подразумева детерминисање адекватног система мерења финансијских и нефинансијских перформанси као и прихватање TQM концепта. На бази TQM концепта односно мерења перформанси на подручју управљања тоталним квалитетом, се обезбеђује конкурентска предност многих производних предузећа која следе стратегију редукације трошкова, укључујући и водећу прехранбену компанију "Карнекс" а.д. из Врбаса.

Кључне речи: мерење перформанси, управљање, TQM

PERFORMANCE MEASUREMENT IN PRODUCTION COMPANY AS A SOURCE OF COMPETITIVE ADVANTAGE

Ivana Bešlić¹, PhD candidate,
Dragana Bešlić¹, PhD candidate,

¹ Faculty of Economics, Subotica, Assistants Higher School of Professional Business Studies, Novi Sad

Abstract In the modern business environment efficiently and effectively manage the production company means defining an adequate system of measuring the financial and nonfinancial performance and acceptance of TQM concepts. Based on the concept of TQM and performance measurement in the field of total quality management, ensures competitive advantage of many manufacturing companies that follow the strategy of cost reduction, including a leading food company "Carnex" a.d. from Vrbas.

Key words: performance measurement, management, TQM

ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ ПРИМЕНЕ МАШИНА И ОРУЂА ЗА УРЕЂЕЊЕ ЗЕМЉИШТА У ПРОИЗВОДЊИ СУНЦОКРЕТА

Саша З. Тодоровић¹, асистент приправник, e-mail: sasat@agrif.bg.ac.rs

Др Зорица Р. Васиљевић¹, редовни професор,

Никола П. Поповић¹, асистент приправник,

¹ Пољопривредни факултет, Земун

Резиме. Потреба очувања и рационалног коришћења необновљивих природних ресурса, као што је земљиште, захтева елиминисање уобичајене праксе производње и примену нових технологија обраде и нових машина и оруђа. Међутим, да би нове технологије обраде и нове машине и оруђа били масовно прихваћени и успешно примењени у пракси, потребна је потврда испољавања позитивних техничко-технолошких и економских ефеката добијена кроз одговарајућа научна истраживања.

Имајући то у виду, циљ овог рада је да се сагледају економски ефекти примене нове технологије обраде и нових машина и оруђа за уређење земљишта по површини и дубини у производњи сунцокрета.

У том смислу спроведена економска анализа показује да је промена технологије обраде и примена нових машина и оруђа у производњи сунцокрета економски оправдана, с обзиром да долази до смањења варијабилних трошкова по килограму произведеног сунцокрета за 4,77%. Обављено истраживање и резултати добијени у овој анализи представљају само прву фазу у истраживањима економских ефеката примене машина и оруђа за уређење земљишта по површини и дубини у производњи појединих култура (у овом случају сунцокрета). Добијени резултати указују на потребу проширења истраживања и на друге значајне пољопривредне културе.

Кључне речи: економски ефекти, уређење земљишта, нове технологије, калкулације, сунцокрет.

ECONOMIC EFFECTS OF THE APPLIANCE OF NEW TYPES OF MACHINES AND TOOLS FOR THE ARRANGEMENT OF SOIL'S IN SUNFLOWER PRODUCTION

Sasa Todorovic¹, BSc.,

Zorica Vasiljevic¹, Ph.D.,

Nikola Popovic¹, BSc.,

¹ Faculty of Agriculture, Zemun, Republic of Serbia

Summary. The need of preservation and rational use of natural resources such is land requires the elimination of the usual practice of production and application of new technologies and new types of machines and tools. However, massive acceptance and successful application of new technologies and new types of machines and tools in practice requires certificates of manifestation the positive technical, technological and economic effects obtained through appropriate research.

Bearing this in mind, the aim of this paper is to examine the economic effects of applying new technology and new types of machines and tools for the arrangement of soil's surface and depth in sunflower production.

In this sense, conducted economic analysis shows that a change in technology and application of new types of machines and tools in sunflower production is economically justified, given that there is a reduction of variable costs per kilogram of produced sunflower by 4.77%. The research and results obtained in this analysis represent only the first phase of research of the economic effects of application of new types of machines and tools in crop production (in this case in sunflower production). The results indicate the need to expand research to other important crops.

Keywords: economic effects, arrangement of soils, new technology, calculations, sunflower.

КОНТРОЛИНГ КВАЛИТЕТА У ФУНКЦИЈИ ОПСТАНКА И РАЗВОЈА ПРЕДУЗЕЋА

Др Марија Вукашиновић¹, научни сарадник,
Др Јован Вукашиновић², доцент,
Др Саша Обрадовић³, доцент,

¹ Ветеринарски специјалистички институт “Краљево”, Краљево

² Факултет за пословну економију, Ваљево

³ Факултет за економију и инжењерски менаџмент, Нови Сад

Резиме. Под контролингом се на првом месту подразумева вештина која у себи садржи скуп бројних начина, метода и техника поступања у усмеравању и уравнотежењу пословних догађаја, процеса и стања у предузећу. Контролинг, као један од начина управљања квалитетом је новијег датума па се у овом раду осим бављења основним елементима, појмовима и оценом садашњег стања износе претпоставке развоја у будућности као и разлози за његово увођење у нашим предузећима

Кључне речи: контролинг, контролинг квалитета, управљање квалитетом, ИСО 9001:2008, ИСО 10014:2005

QUALITY CONTROLLING IN THE FUNCTION OF SURVIVAL AND DEVELOPMENT OF A COMPANY

Marija Vukašinovic¹, Ph.D.,
Jovan Vukašinovic², Ph.D.,
Saša Obradovic³, Ph.D.,

¹ Veterinary Specialized Institute, Kraljevo, Serbia

² Faculty of business economics, Megatrend University, Valjevo, Serbia

³ Faculty of economics and ingenerial management, Novi Sad, Serbia

Summary Controlling as one of the means of quality management is a recent trend. Thus, we dealt with key elements and terms related to controlling in this paper. We also discussed the reasons for implementation of this management quality technique, the present state and development in the future.

Key words: Controlling, Quality Controlling, Quality Management, ISO 9001:2008, ISO 10014:2005

УПУТСТВО АУТОРИМА	INSTRUCTIONS TO AUTHORS
<p>Научни часопис ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИ-ВРЕДЕ објављује оригиналне научне радове, прегледне чланке, стручне радове, претходна саопштења, приказе књига и документе. Радови који се категоризују као научни морају имати две позитивне рецензије, према Стандардима МНС и Правилима Уредништва. Аутор је анониман за рецензента а рецензент је анониман за аутора рукописа. Рецензент аутономно вреднује рукопис и може дати позитивну рецензију, предложити допуну или дати негативну рецензију. Рукопис који је за допуну, редакцији прослеђује аутору, уз текст анонимне рецензије. Негативно оцењен рукопис враћа се аутору, уз текст анонимне рецензије.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рад припремити на рачунару, програм Word for Windows, фонт Times New Roman – ћирилица, size 11 - Наслов рада: центриран, size 12, bold; међунаслови: size 11, bold. - Име аутора: испод наслова, академско, односно научно звање, организација, седиште. - Абстракт/сажетак (до 150 речи) и кључне речи, испод имена аутора. - Називи и заглавља табела морају бити на српском и енглеском језику, size 11, center. - Обим рада: до 10 страница (укључујући табеле, графиконе и слике), формат А4, маргине: горе/доле 5.5, лево/десно 4.0, проред 1.0 (највише 18.000 знакова). - Литература (на крају рада, пре абстракта на енглеском): презиме и име аутора (година издања), <i>наслов рада</i>, издавач, место издања, број стране; азбучним редом према презимену аутора. - Абстракт (до 150 речи) и кључне речи, са насловом рада и адресом аутора на енглеском језику (фонт Times New Roman, латиница, size 11), после литературе. - На крају рада се наводи пуна адреса аутора, број телефона и Е-mail адреса. <p>Рад доставити на е-mail: office@mail.iep.bg.ac.rs или milanmilanovic@yahoo.com и поштом у два примерка, на адресу:</p> <p style="text-align: center;">ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ Београд, Волгина 15.</p>	<p>The scientific journal AGRICULTURAL ECONOMIC publishes the original scientific papers, review papers, professional papers, preliminary statements, reviews of the books as well as the documents. The papers categorized as the scientific ones must have two positive reviews, according to the Standards of MSRS as well as the Editorship Rules. The author is anonymous for reviewers, while the reviewer is anonymous for the author of the manuscript. The reviewer autonomously evaluates the manuscript and he/she could give a positive review, suggests some finishing touches or give a negative review. The manuscript that has to be finished off, has been submitted to the author by editorial board, together with the text of anonymous review. Negatively evaluated manuscript has been submitted to the author, together with the text of anonymous review.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paper has to be prepared on the computer, in Word for Windows, Times New Roman, in English, size 11. - Title of the Paper: centered, size 12, bold; sub-titles: 11, bold italic. - Name of Authors: under the title, academic, i.e. scientific degree, institution, location. - Abstract (maximum 150 words) and key words, under the author's name(s). - Titles and Headings of the Tables, size 11, center. - Length of Paper: maximum 10 pages (including tables, graphs and pictures), paper size A4, margins: header/footer 5.5, left/right 4.0, line spacing 1.0 (maximum 18,000 characters). - Literature (at the end of the paper, before an abstract in English): surname and name of the author(s) (year of publishing), <i>title of publication</i>, publisher, place of publishing, page number(s); in alphabetical order according to the author's surname. - Abstract (maximum 150 words) and Key words, together with title of the paper and address of author(s) Times New Roman, size 11, after Literature. - At the end of the paper it should be cited a full author's address, phone number and e-mail address. <p>The paper should be sent to the following e-mail address: office@mail.iep.bg.ac.rs or milanmilanovic@yahoo.com as well as two paper copies by post to the following address:</p> <p style="text-align: center;">AGRICULTURAL ECONOMICS (ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ) Belgrade, Volgina 15.</p>